

Analýza finančnej stability 50 najväčších miest v SR

Aktualizácia analýzy so zahrnutím údajov o hospodárení za rok 2014

Bratislava 2.10.2015

1. Zhrnutie

1.1. Plnenie zákonných kritérií na hospodárenie a vybraných ukazovateľov

V roku 2014 neprekročilo zákonnú hranicu celkového dlhu na úrovni 60 % bežných príjmov predchádzajúceho roka žiadne spomedzi 50 najväčších miest – na hrane bola iba Žilina (59,7 %). Pri dlhovej službe prekročilo zákonom stanovenú hranicu 25 % bežných príjmov predchádzajúceho roka jedine mesto Šaľa. Podľa zákona by teda nemala mať možnosť prijať ďalšie úvery v súčasnosti práve iba Šaľa.

Až 17 miest malo k 31.12.2014 aspoň 1 záväzok neuhradený 60 a viac dní po lehote splatnosti, hoci väčšina z nich iba v minimálnom objeme (t.j. v celkovej výške menšej ako 0,5 % bežných príjmov z predchádzajúceho roka). I tak však týchto 17 miest naplnilo jednu z dvoch podmienok na zavedenie ozdravného režimu. Druhý limit týkajúci sa záväzkov, podľa ktorého celková výška záväzkov po lehote splatnosti nesmie prekročiť 15 % bežných príjmov za predchádzajúci rok, neprekročilo žiadne mesto spomedzi 50 najväčších miest. Zákon je formulovaný tak, že povinnosť zaviesť ozdravný režim majú tie samosprávy, ktoré porušia obe kritériá zároveň. Takýto stav nebol ku koncu roka 2014 dosiahnutý v ani jednom z posudzovaných miest.

Takmer všetky najväčšie mestá na Slovensku dosiahli v roku 2014 kladnú bilanciu bežného účtu, a teda nemajú problém s vykrývaním bežných výdavkov zo svojich bežných príjmov (prebytok za 50 najväčších miest spoločne dosiahol

+6,0 %). Keď však zoberieme do úvahy aj príjmy a výdavky kapitálových účtov miest a utvoríme tak súhrnnú základnú bilanciu¹, ukazuje sa, že súčet bežných a kapitálových príjmov 50 najväčších miest bol v roku 2014 vyšší ako súčet bežných a kapitálových výdavkov týchto miest iba o 1,0 %.

Po zreteľnom zlepšovaní hospodárenia miest a obcí na Slovensku medzi rokmi 2010 až 2013 došlo prvýkrát k čiastočnému zvratu – 50 najväčších miest síce hospodáril v roku 2014 s prebytkom a dokázali opäť znížiť svoje zadĺženie, no už nie tak výrazne ako v predchádzajúcich rokoch. To platí nielen pre 50 najväčších miest, ale aj pre všetky samosprávy spolu. Možno to dokumentovať rôznymi indikátormi – okrem tých, ktoré sme spomenuli v analýze, napríklad aj tým, že celková výška bankových úverov a výpomocí za všetky samosprávy spolu medziročne postupne klesala z 1 049, 1 006 a 957 na aktuálnych 923 miliónov eur (hodnoty postupne ku koncu rokov 2011, 2012, 2013 a 2014). Suma bankových úverov teda opäť klesla, no už nie takým tempom ako medzi rokmi 2011 až 2013.

Toto mierne spomalenie pri zlepšovaní hospodárenia pravdepodobne zrejme súvisí so skutočnosťou, že koncom roka 2014 sa konali komunálne voľby, a teda rok 2014 možno označiť ako volebný, s menšou tendenciou správať sa čo najviac hospodárne. Je možné očakávať, že konsolidačné úsilie bude počnúc rokom 2015 opäť pokračovať.

Obe najväčšie mestá v SR, Bratislava a Košice, nemali výraznejší problém s plnením kritérií. Jedinou výnimkou sú záväzky aspoň 60 dní po lehote splatnosti v prípade Košíc. Aj tie sú však v relatívne zanedbateľnej výške (menej ako 0,01 %). Prispeli k tomu 3 mestské časti – Sever, Sídliisko KVP a košický magistrát – avšak vo všetkých troch prípadoch vo veľmi malej výške (nanajvýš 0,15 %). Ostatné mestské časti Košíc mali tieto záväzky nulové.

Celkový dlh Košíc ku koncu roka 2014 predstavoval 20,2 % bežných príjmov predchádzajúceho roka. Bratislava mala v tom istom období celkový dlh na úrovni 36,8 %. Dlh samotného bratislavského magistrátu však predstavoval až 51,9 %, štatistiku na 36,8 % vylepšilo započítanie (prevažne nižších) dlhov mestských častí.

Úplný prehľad ukazovateľov finančnej stability 50 najväčších miest v SR sa nachádza v záverečnej časti analýzy (v tab. 1). Za Bratislavu a Košice uvádza táto tabuľka agregované údaje (spolu za magistráty a všetky mestské časti).

Informácie o Bratislave a Košiciach v detailnom členení na magistráty a jednotlivé mestské časti možno nájsť v tabuľke 2 (Bratislava) a v tabuľke 3 (Košice).

¹ Tzv. základnú bilanciu obce (VÚC) definujeme v časti 3.10., kde je uvedený aj postup jej výpočtu.

2. Monitorovanie hospodárenia miest, obcí a VÚC v SR (úvod)

Inštitút INEKO realizuje od roku 2012 projekt zameraný na monitorovanie hospodárenia miest, obcí a VÚC v SR, a to v spojení s vyhodnocovaním ich finančného zdravia. Jednou z hlavných súčastí projektu je prevádzkovanie internetového portálu², ktorý obsahuje úplnú databázu obcí a VÚC v SR s údajmi o plnení vybraných ukazovateľov, ako napríklad celková výška dlhu, dlhovej služby, záväzkov aspoň 60 dní po splatnosti či bilancia bežného a kapitálového účtu. Návštevník portálu má možnosť zobrazit' si celkovo 15 indikátorov finančnej stability a 17 vstupných finančných ukazovateľov. Tieto údaje sa, podľa ich dostupnosti, nachádzajú na portáli za obdobie rokov 2006 až 2014 a je možné si ich prehľadne zobrazit' v tabuľkovej a grafickej podobe vrátane možnosti porovnávania viacerých obcí (VÚC) a zobrazenia časových radov. Údaje za rok 2014 boli doplnené v rámci aktualizácie portálu, ktorá bola ukončená v auguste 2015.

Na základe vlastnej metodiky je navyše zostavované výsledné hodnotenie finančného zdravia obcí (VÚC), ktoré sa skladá z piatich parciálnych skóre za rôzne oblasti. Ich skombinovaním vzniká výsledná celková známka finančného zdravia, ku ktorej prislúcha aj jednoduchá slovná interpretácia.

Údaje o hospodárení obcí a VÚC sú získavané od Ministerstva financií SR (MF SR) na základe zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Nemusí vždy ísť o údaje, ktoré vyžaduje zákon a podľa našich doterajších skúseností sa môžu líšiť od údajov v účtovníctve obcí (VÚC). Prípadné rozdiely zisťujeme a snažíme sa odstrániť. Navyše, v prípade záujmu môžu zástupcovia obcí, miest a VÚC doplniť na portál aj vlastný komentár k hospodáreniu.

Databázu údajov plánujeme aj v budúcnosti pravidelne aktualizovať (keď budú dostupné údaje za ďalšie roky).

V tejto analýze predstavujeme hospodárenie 50 najväčších miest v SR, pričom toto vydanie analýzy je aktualizáciou predchádzajúcich analýz s využitím aktuálnych údajov za rok 2014. Analýza je jednou zo súčastí projektu „Monitoring hospodárenia miest, obcí a VÚC“. Projekt a portál v roku 2015 finančne podporili Nadácia ESET, PosAm, spol. s r. o. a Veľvyslanectvo USA na Slovensku. Cieľom projektu je zlepšiť informovanosť občanov o finančnej stabilite obcí (VÚC) a prispieť tak k zvýšeniu tlaku občanov na zlepšovanie ich hospodárenia. Snahou INEKO je podpora stability verejných financií ako celku.

Poznámka: INEKO sa bude v nasledujúcom období zaoberať aj aktualizáciou analýzy hospodárenia VÚC.

² Portál sa nachádza na adrese <http://obce.ineko.sk>

3. Informácia o hospodárení miest na základe vybraných ukazovateľov

3.1. Metodika – zákonné kritériá

Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy definuje v § 17 dve podmienky, ktoré obec (VÚC) musí súčasne splniť, aby mala možnosť prijať návratné zdroje financovania na plnenie svojich úloh:

1. celková suma dlhu obce (VÚC) neprekročí 60 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka,
2. suma ročných splátok návratných zdrojov financovania (splátky úrokov a istiny, t.j. dlhová služba obce) neprekročí 25 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka.

Do celkovej sumy dlhu obce (VÚC) sa pritom, podľa definície v zákone, nezapočítavajú napr. úvery od ŠFRB (Štátny fond rozvoja bývania)³ či záväzky prijaté na zabezpečenie predfinancovania eurofondov⁴. Do výdavkov na splácanie istiny a úrokových splátok sa zas nemá započítavať ich jednorazové predčasné splatenie.

V § 19 sú definované ďalšie dve podmienky, ktoré obec musí spĺňať; v opačnom prípade má povinnosť oznámiť bezodkladne túto skutočnosť ministerstvu financií a starosta je povinný vypracovať do 15 dní návrh na zavedenie ozdravného režimu, ktorý tvorí návrh ozdravného rozpočtu a návrh opatrení na stabilizáciu rozpočtového hospodárenia vrátane časového harmonogramu splácania záväzkov. Ozdravný režim predchádza nútenej správe. Jedná sa o nasledovné podmienky:

3. celková výška záväzkov obce po lehote splatnosti nepresiahne 15 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka,
4. obec nemá neuhradený niektorý uznaný záväzok po 60 dňoch odo dňa jeho splatnosti.

3.2. Metodika – celkový dlh

Údaje o celkovom dlhu obcí (VÚC) sú počnúc rokom 2012 preberané od MF SR, pričom sa jedná o tzv. "zákonné kritérium", teda dlh podľa § 17 ods. 8) Zákona 583/2004 Z.z. (nezapočítavajú sa záväzky z úverov poskytnutých z bývalých

³ Doplňujúca informácia: Obce (VÚC) majú vykazovať úvery od ŠFRB aj samostatne, aj v rámci vyššej kategórie pri kategorizácii pasív. Podľa našich skúseností, časť obcí vykazuje úvery od ŠFRB v bankových úveroch a výpomociach a časť obcí v dlhodobých záväzkoch; často krát sa stáva, že obce nevykážu úvery od ŠFRB aj samostatne a vtedy môže dôjsť k nesprávnemu výpočtu výšky dlhu – takéto prípady sa snažíme eliminovať verifikáciou údajov v spolupráci so zástupcami samospráv (starostovia, primátori, župani)

⁴ Údaje o záväzkoch prijatých na zabezpečenie predfinancovania eurofondov sú k dispozícii až od roku 2012

štátnych fondov a Štátneho fondu rozvoja bývania, a tiež záväzky z návratných zdrojov financovania prijatých na zabezpečenie predfinancovania eurofondov). Dlh je uvádzaný v pomere k bežným príjmom za predchádzajúci rok a podľa zákona by nemal presiahnuť úroveň 60 %. Zdôrazňujeme, že všetky potrebné údaje na výpočet dlhu podľa zákona sú k dispozícii až od roku 2012.

Pre výpočet celkového dlhu obcí (VÚC), ktorý by reprezentoval zákonné kritérium, sa nám za roky 2006 až 2011 nepodarilo získať všetky potrebné údaje. Získali sme síce údaje, ktoré umožňujú vyčíslit' celkovú veľkosť zadĺženia obce (VÚC), no nezískali sme všetky údaje potrebné pre očistenie tohto dlhu tak, aby ho bolo možné stotožniť so zákonným kritériom (chýbali najmä údaje o záväzkoch z návratných zdrojov financovania prijatých na zabezpečenie predfinancovania eurofondov). Celkový dlh obcí (VÚC) za roky 2006 až 2011 teda aproximujeme na základe dostupných údajov ako (bankové úvery a výpomoci + dlhodobé záväzky - úvery od ŠFRB) / (bežné príjmy za predchádzajúci rok).

Upozornenie k rokom 2006 až 2011 (posúdenie zhody zákonných kritérií a získaných údajov): Keďže sa nám počítaný dlh nepodarilo očistiť napr. o záväzky prijaté na zabezpečenie predfinancovania eurofondov, nemožno robiť definitívne závery na základe jeho porovnania so zákonným limitom na úrovni 60 %. Celkový dlh, ktorý sledujeme, teda vypovedá o tom, aké veľké záväzky obce (VÚC) mali, a to s jediným záverom – čím väčšie sú, tým väčšie potenciálne riziko z tohto zadĺženia pre obec (VÚC) vyplýva.

Upozornenie k zmene metodiky medzi rokmi 2011 a 2012: Údaje za roky 2006 až 2011 nie je možné priamo porovnávať s údajmi za roky 2012 až 2014, keďže sa nezanedbateľným spôsobom zmenil spôsob výpočtu dlhu.

Upozornenie: INEKO nemôže garantovať, že sa údaje MF SR zhodujú s údajmi, ktoré obce (VÚC) vykazujú vo vlastnom účtovníctve.

Upozornenie: Nie je možné vylúčiť, že niektoré obce (VÚC) svoje dlhy skrývajú napríklad ich prenesením na mestské organizácie, dcérske spoločnosti či iné súkromné spoločnosti (napr. cez PPP projekty), alebo tiež cez tzv. dodávateľské úvery (dlhodobé zmluvy, na základe ktorých investície financuje súkromný subjekt a samospráva sa ich zaväzuje postupne splácať – ide o obdobu PPP projektov). Občanom zaujímavým sa o komplexne informácie preto odporúčame vypýtať si údaje o dlhoch dcérskych spoločností ako aj o dodávateľských úveroch priamo od príslušnej obce či VÚC.

3.3. Metodika – dlhová služba

Dlhová služba obce (VÚC) je pre účely projektu počítaná ako (výdavky na splácanie istiny + úrokové splátky) / (bežné príjmy za predchádzajúci rok). Podľa zákona sa do výdavkov na splácanie istiny a úrokových splátok nemá započítavať ich jednorazové predčasné splatenie.

Ukazovateľ informuje o tom, aké vysoké výdavky má samospráva v súvislosti s obsluhou dlhu.

Upozornenie: Je možné, že niektoré obce nesprávne vykazujú aj predčasné jednorazové splatenia dlhov, a tak môže dôjsť k ich premietnutiu do výdavkov na splácanie istiny a následne aj do dlhovej služby. Nami vypočítanú dlhovú službu preto odporúčame nestotožňovať úplne so zákonnou definíciou.

Upozornenie: INEKO nemôže garantovať, že sa údaje MF SR zhodujú s údajmi, ktoré obce (VÚC) vykazujú vo vlastnom účtovníctve.

3.4. Metodika – záväzky po lehote splatnosti

Údaje o celkovej výške záväzkov obce po lehote splatnosti sú k dispozícii iba za roky 2006 až 2007 a následne až za roky 2012 až 2014. Za roky 2008 až 2011 tieto údaje MF SR nezbieralo, a teda ich nemá k dispozícii⁵.

Výška záväzkov obce (VÚC) po splatnosti k príjmom je počítaná ako (záväzky po lehote splatnosti) / (bežné príjmy za predchádzajúci rok).

Upozornenie: INEKO nemôže garantovať, že sa údaje MF SR zhodujú s údajmi, ktoré obce (VÚC) vykazujú vo vlastnom účtovníctve.

3.5. Metodika – záväzky aspoň 60 dní po lehote splatnosti

Výška záväzkov obce (VÚC) aspoň 60 dní po lehote splatnosti je k dispozícii iba za roky 2010 až 2014 a je počítaná ako (záväzky neuhradené 60 a viac dní po lehote splatnosti) / (bežné príjmy za predchádzajúci rok).

Upozornenie: INEKO nemôže garantovať, že sa údaje MF SR zhodujú s údajmi, ktoré obce (VÚC) vykazujú vo vlastnom účtovníctve.

⁵ Podľa vyjadrenia MF SR

3.6. Výsledky – celkový dlh

Po výrazne deficitných rokoch 2009 a 2010 dokázali obce v roku 2011 stabilizovať svoje hospodárenie a v rokoch 2012 až 2014 obrat potvrdili ďalším zlepšením hospodárenia. Vďaka tomu dokázali už štvrtý rok v rade znížiť svoje zadĺženie. Priemerná miera zadĺženia 50 najväčších miest v SR bola ku koncu roka 2014 na úrovni 25,9 % bežných príjmov predchádzajúceho roka, čo v prepočte predstavuje 158 eur na obyvateľa. Ku koncu roka 2013 to bolo 28,2 % (166 €/obyv.). Je však potrebné dodať, že tempo znižovania dlhu mierne spomalilo – aktuálnemu zníženiu zadĺženia (v priemere o 2,3 %) totiž predchádzali výraznejšie poklesy zadĺženia – o 2,8 % (2013) resp. o 8,0 % (2012).

Ku koncu roka 2014 dosiahla spomedzi 50 najväčších miest najvyšší dlh Žilina (59,7 %). Druhý najvyšší dlh má Čadca (48,3 %), na nasledujúcich priečkach sú Púchov (48,1 %) a Liptovský Mikuláš (39,3 %). Piate najvyššie zadĺženie na úrovni 36,8 % mala Bratislava – toto zadĺženie predstavuje sumárny údaj za magistrát aj všetky mestské časti. Dlh samotného bratislavského magistrátu predstavoval až 51,9 %, no štatistiku vylepšilo započítanie (prevažne nižších) dlhov mestských častí. Košice obsadili dvadsiatu ôsmu pozíciu (sumárny údaj za magistrát aj mestské časti predstavuje 20,2 %).

Okrem Žiliny, ktorá splňa zákonné dlhové kritérium iba tesne (s rezervou 0,3 percentuálneho bodu), nemá teda žiadne ďalšie veľké slovenské mesto problémy s plnením tohto kritéria. Pripomíname však, že nie je možné vylúčiť, že niektoré mestá svoje dlhy skrývajú napríklad ich prenesením na mestské organizácie, dcérske spoločnosti či iné súkromné spoločnosti (napr. cez PPP projekty), alebo tiež cez tzv. dodávateľské úvery.

Naopak, najlepšie z pohľadu tohto ukazovateľa obstáli mestá Dubnica nad Váhom, Nové Mesto nad Váhom, Topoľčany a Sereď, ktoré nemali ku koncu roka 2014 žiadny dlh. Minimálny dlh mali aj v Ružomberku (0,5 %), Kežmarku (0,7 %), Poprade (0,8 %) a Hlohovci (1,0 %).

Podrobná informácia o zadĺžení 50 najväčších miest k 31.12.2013 a 31.12.2014 sa nachádza v súhrnnej tabuľke plnenia kritérií v záverečnej časti analýzy (tab. 1).

3.7. Výsledky – dlhová služba

Za uplynulý rok splnilo kritérium, podľa ktorého by dlhová služba nemala presiahnuť 25 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka, 49 z 50 najväčších miest. Výnimkou bola iba Šaľa, kde mali dlhovou službu na úrovni 34,0 % a kde zrejme prišlo k refinancovaniu veľkej časti starších úverov. Relatívne vysoké náklady spojené s obsluhou dlhu mali ku koncu roka 2014 aj

v Bratislave, kde výdavky na dlhovú službu predstavovali 21,6 % zo skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka. Kľúčový podiel mal na tom Bratislavský magistrát (s dlhovou službou na úrovni 34,4 %), ktorý dosahuje vysoké hodnoty v pravidelných trojročných intervaloch (2008, 2011, 2014), čo je opäť zrejme dôsledkom refinancovania väčšieho objemu splatených úverov.

Vyššie hodnoty mali tiež v Senici (17,1 %), Nových Zámkoch (13,6 %) a Michalovciach (11,7 %).

Priemerná dlhová služba u 50 najväčších miest bola v roku 2014 na úrovni 9,6 %, čo je mierne vyššia hodnota ako dlhodobý priemer za roky 2010 až 2014 (7,9 %). Najvyššie výdavky spojené s obsluhou dlhu mali mestá v roku 2011, keď na tento účel smerovalo v priemere až 14,2 % bežných príjmov.

Informácie o dlhovej službe najväčších miest možno nájsť v záverečnej časti analýzy (v tab. 1).

3.8. Výsledky – záväzky po lehote splatnosti

Pri tomto ukazovateli došlo medzi rokmi 2013 a 2014 k výrazne pozitívnemu vývoju – celková výška záväzkov po splatnosti za všetkých 50 najväčších mestách medziročne klesla z 1,42 % na 0,49 % bežných príjmov predchádzajúceho roka. Hodnota nižšia ako 1 % bola dosiahnutá vôbec po prvýkrát odkedy tento ukazovateľ sledujeme – teda od roku 2006.

Najväčšími hriešnikmi z pohľadu tohto ukazovateľa ku koncu roka 2014 boli Nové Zámky (10,81 %) a Bardejov (6,63 %). Nové Zámky pritom zaznamenali nárast záväzkov po splatnosti oproti roku predtým. Z 50 najväčších miest nevidovalo žiadny záväzok po splatnosti iba 20 miest. Avšak zo zvyšných 30 miest až 22 malo tieto záväzky v menšej miere ako 1 % svojich ročných príjmov bežného rozpočtu. Je teda možné, že takýto relatívne nízky objem záväzkov po splatnosti súvisel skôr s prípadnými spormi o uznanie oprávnenosti niektorých výdavkov, a nie s nízkou platobnou schopnosťou.

3.9. Výsledky – záväzky aspoň 60 dní po lehote splatnosti

Tak ako v prípade všetkých záväzkov po splatnosti, aj pri ich podmnožine, teda záväzkoch aspoň 60 dní po splatnosti platí, že sa mestám podarilo ich mieru medziročne mierne podstatne znížiť – z 1,00 % na 0,27 % svojich bežných príjmov. Pri tomto ukazovateli je hriešnikov výrazne menej – 33 miest takéto záväzky ku koncu roka 2014 nemalo. Zo zvyšných 17 miest malo iba 7 tieto záväzky v celkovej výške viac ako 0,5 % svojich bežných príjmov. Najväčšie problémy mali v Nových

Zámkoch (6,84 %), Bardejove (5,63 %) a v Senici (2,72 %). Všetky ostatné mestské časti aj magistrát nemali žiadnu faktúru viac ako 60 dní po splatnosti.

Informácie o celkovej výške záväzkov miest aspoň 60 dní po splatnosti sa nachádzajú v záverečnej časti analýzy (v tab. 1).

3.10. Výsledky – bilancia bežného účtu a základná bilancia

O finančnej kondícii obcí dokážu dobre vypovedať aj ďalšie ukazovatele, hoci ich konkrétne plnenie na nejakej úrovni zákon nevyžaduje⁶. Jedná sa napr. o bilanciu bežného účtu či tzv. základnú bilanciu (zahŕňa okrem bežného aj kapitálový účet).

Bilancia bežného účtu sleduje ako obec (VÚC) dokáže vykrývať svoje bežné výdavky z bežných príjmov (t.j. prevažne z daňových⁷ a nedaňových⁸ príjmov). Bilanciu bežného účtu pre účely projektu počítame ako (príjmy bežného účtu - výdavky bežného účtu) / (príjmy bežného účtu). Údaje sú dostupné za celé obdobie rokov 2006 až 2014.

V roku 2014 dosiahli takmer všetky najväčšie mestá kladnú bilanciu bežného účtu. Najlepšie hodnoty zaznamenali Nové Mesto nad Váhom (+19,7 %), Dubnica nad Váhom (+14,8 %), Handlová (+14,2 %), Michalovce (+11,4 %) a Ružomberok (+11,3 %). Jediným mestom so zápornou bilanciou bežného účtu za rok 2014 bol Prešov (-1,7 %). Tento schodok však bol mierny a ojedinelý, a teda sa zdá, že nesignalizuje vážny problém v hospodárení. Sumárna (resp. priemerná) bilancia bežných účtov 50 najväčších miest predstavovala +6,0 %. Prvýkrát od roku 2010 sa nepodarilo medziročne zvýšiť prebytok na bežných účtoch – najvyšší prebytok bežných účtov od krízy sme zaznamenali za rok 2013 (+6,6 %).

Základná bilancia zahŕňa okrem bežného aj kapitálový účet obcí (VÚC) a ponúka tak širší pohľad na ich hospodárenie. Počítame ju ako (príjmy bežného účtu + príjmy kapitálového účtu - výdavky bežného účtu - výdavky kapitálového účtu) / (príjmy bežného účtu + príjmy kapitálového účtu). Údaje sú taktiež dostupné za celé obdobie 2006 až 2014.

Čo sa týka základnej bilancie, najväčšie mestá v nej dosahujú typicky horšie výsledky ako v samotnej bilancii bežných účtov. Dôvodom je, že kapitálové výdavky miest poväčšine výrazne prevyšujú kapitálové príjmy, a tak kapitálové účty miest zvyknú ťahať ich základné bilancie smerom nadol.

V roku 2014 dosiahlo kladnú základnú bilanciu 29 z 50 najväčších miest (zápornú 21 miest). Priemerná základná bilancia 50 najväčších miest v roku 2014

⁶ Zákon však ukladá samosprávam povinnosť zostavovať vyrovnaný alebo prebytkový rozpočet.

⁷ Daňové príjmy tvoria podielové dane (daň z príjmu FO) a miestne dane a poplatky.

⁸ Medzi nedaňové príjmy patria napríklad príjmy z činnosti a majetku, dotácie, transfery a rôzne poplatky.

predstavovala +1,0 %. Podobne, ako pri bilancii bežného účtu, došlo k prerušeniu série medziročných zlepšení, keď priemer v predchádzajúcich rokoch bol postupne -10,8 % (2009), -9,9 % (2010), +0,6 % (2011), +1,9 % (2012) a +3,2 % (2013).

Najlepšiu základnú bilanciu za rok 2014 dosiahli Senica (+14,5 %), Handlová (+9,9 %), Nové Mesto nad Váhom (+9,5 %) a Žilina (+9,0 %). Naopak, najväčší spoločný deficit bežného a kapitálového účtu zaznamenali v Humennom (-21,0 %), Čadci (-11,8 %), Piešťanoch (-9,5 %) a Liptovskom Mikuláši (-9,2 %).

Informácie o základných bilanciách najväčších miest sa nachádzajú v záverečnej časti analýzy (v tab. 1).

4. Ohodnotenie finančného zdravia miest na základe vlastnej metodiky

4.1. Metodika pre výpočet skóre finančného zdravia

INEKO vytvorilo v záujme zlepšenia možnosti hodnotenia finančnej stability obcí a VÚC vlastnú metodiku, na základe ktorej je možné každej obci či VÚC priradiť skóre, ktoré v sebe sumarizuje najdôležitejšie ukazovatele hospodárenia samosprávy a jeho cieľom je čo najlepšie odzrkadľovať finančné zdravie danej obce alebo VÚC.

V prvom kole sa pre každé mesto, obec či VÚC vypočíta parciálne skóre za každú z piatich hlavných sledovaných oblastí – celkový dlh, dlhovú službu, záväzky aspoň 60 dní po splatnosti, okamžitú likvidita a základnú bilanciu. Celkové skóre opisujúce finančné zdravie miest následne vzniká ako vážený priemer získaných parciálnych skóre za päť uvedených oblastí. Uvedená metodika výpočtu parciálnych skóre a výsledného skóre je zhodná s metodikou použitou na portáli.

Ak je celkový dlh mesta za rok 2014 na úrovni 0 %, je mu pridelené skóre 6. S rastúcim dlhom pridelené skóre, vzhľadom na rastúce riziko pre mesto, lineárne klesá. Pri dlhu na úrovni 60 % je skóre rovné 3 (stred škály) a pri hodnote rovnej alebo vyššej ako 120 % je pridelené najnižšie možné skóre 0.

Skóre za dlhovú službu sa počíta v dvoch krokoch. V prvom kroku sa vypočíta vážený priemer hodnôt dlhovej služby za najnovší dostupný rok (2014) a tri roky, ktoré mu predchádzali (2013, 2012, 2011)⁹, s váhami postupne 4, 3, 2 a 1. Ak nie je skóre za niektoré z týchto rokov dostupné, príslušný rok sa neberie do úvahy. Ak je takto vypočítaná dlhová služba mesta za viac rokov na úrovni 0 %, je tomuto mestu pridelené skóre 6. S rastúcou dlhovou službou pridelené skóre, vzhľadom na

⁹ Zahrnutie viacerých rokov do výpočtu napomáha eliminovať riziko, že by niektoré obce dosiahli horší výsledok v dôsledku prípadného zarátania predčasného jednorazového splatenia dlhu napr. počas roku 2014.

rastúce riziko pre mesto, lineárne klesá. Pri dlhovej službe na úrovni 25 % je skóre rovné 3 a pri hodnote rovnej alebo vyššej ako 50 % je pridelené skóre 0.

V prípade záväzkov aspoň 60 dní po splatnosti sa počíta najprv skóre za jednotlivé roky, a to tak, že ak je výška záväzkov mesta aspoň 60 dní po splatnosti presne na úrovni 0 eur resp. 0 %, je tomuto mestu za daný rok pridelené skóre 6. Ak výška týchto záväzkov v pomere k príjmom predstavuje hodnotu medzi 0 % a 3 %, pridelené je skóre medzi 3 a 0 (lineárne), pričom ak je hodnota na úrovni rovnej alebo vyššej ako 3 %, skóre je 0. Následne, skóre za záväzky aspoň 60 dní po splatnosti za celé obdobie sa počíta ako vážený priemer skóre indikátora záväzky aspoň 60 dní po splatnosti za najnovší dostupný rok (2014) a tri roky, ktoré mu predchádzali (2013, 2012, 2011), s váhami postupne 4, 3, 2 a 1. Ak nie je skóre za niektoré z týchto rokov dostupné, príslušný rok sa neberie do úvahy.

Skóre za okamžitú likviditu sa počíta ako vážený priemer čiastkových skóre za jednotlivé roky – za najnovší dostupný rok (2014) a tri roky, ktoré mu predchádzali (2013, 2012, 2011), s váhami postupne 4, 3, 2 a 1. Ak nie je skóre za niektoré z týchto rokov dostupné, príslušný rok sa neberie do úvahy. Skóre za jednotlivé roky sa pritom určí podľa nasledovného pravidla: ak je okamžitá likvidita mesta za niektorý rok na úrovni 0 %, je mu pridelené za ten rok skóre 0. S rastúcou okamžitou likviditou pridelené skóre, vzhľadom na klesajúce riziko pre mesto, lineárne rastie. Pri okamžitej likvidite na úrovni 100 % je skóre rovné 3 a pri hodnote rovnej alebo vyššej ako 200 % je pridelené skóre 6¹⁰.

Skóre za základnú bilanciu sa taktiež počíta v dvoch krokoch. V prvom kroku sa vypočíta vážený priemer hodnôt základnej bilancie za najnovší dostupný rok (2014) a tri roky, ktoré mu predchádzali (2013, 2012, 2011), s váhami postupne 4, 3, 2 a 1. Ak nie je skóre za niektoré z týchto rokov dostupné, príslušný rok sa neberie do úvahy. V druhom kroku sa pre takúto priemernú hodnotu základnej bilancie vypočíta príslušné skóre v intervale 0 až 6 tak, že ak je priemerná základná bilancia mesta za obdobie rokov 2011 až 2014 na úrovni nižšej ako -15 %, je mu pridelené skóre 0. So zlepšujúcou sa základnou bilanciou pridelené skóre, vzhľadom na klesajúce riziko pre mesto, lineárne rastie. Pri základnej bilancii na úrovni 0 % je skóre rovné 3 a pri hodnote rovnej alebo vyššej ako +15 % je pridelené skóre 6. Inak povedané, ak je základná bilancia „dlhodobá“ kladná, mesto získava skóre v hornej polovici škály od 3 do 6 (podľa dosiahnutého výsledku). V opačnom prípade je pridelené skóre menšie ako 3.

¹⁰ Teda, ak je objem prostriedkov na finančných účtoch mesta vyšší ako výška jeho krátkodobých záväzkov, získava skóre v hornej polovici škály, teda väčšie ako +3 (podľa veľkosti tohto pomeru); v opačnom prípade je pridelené záporné menšie ako +3 (v spodnej polovici škály).

Napokon, výsledné celkové skóre opisujúce finančné zdravie miest vzniká ako vážený priemer získaných 5 parciálnych skóre s použitím váh $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{6}$ a $\frac{1}{6}$ (postupne pre celkový dlh, dlhovú službu, záväzky aspoň 60 dní po splatnosti, okamžitú likvidita a základnú bilanciu). Celkový dlh má priradenú vyššiu váhu, keďže predstavuje relatívne najväčšie potenciálne riziko pre finančnú stabilitu samospráv.

Na základe vytvorenej metodiky môžu mestá dosahovať skóre na intervale 0 až 6, kde hodnoty nad 3 naznačujú, že mesto je prevažne zdravé, pričom jeho finančnú stabilitu opisuje práve dosiahnuté skóre (čím vyššie skóre, tým lepší výsledok pre mesto). Naopak, ak je skóre v spodnej polovici škály medzi 0 a 3, mesto má problém s finančnou stabilitou a pravdepodobne aj s plnením zákonných kritérií.

4.2. Výsledky – finančné zdravie miest (skóre)

Vyššie skóre ako 5 získalo celkovo 14 z 50 hodnotených miest. Tieto mestá možno označiť ako mestá s veľmi dobrou finančnou stabilitou. Na vedúce priečky patria Nové Mesto nad Váhom, Dubnica nad Váhom, Hlohovec, Topoľčany či Poprad. Až 21 miest dosiahlo skóre medzi 4 a 5, radia sa tak medzi relatívne finančne stabilné mestá. Zvyšných 15 miest získalo síce skóre nad 3, no iba tesne, čo signalizuje ich nižšiu finančnú stabilitu a potenciálne problémy do budúcnosti. Na koniec tejto skupiny patria Nové Zámky (skóre 3,06), ale aj Bratislava so skóre 3,65.

Priemerné skóre finančného zdravia za všetkých 50 najväčších miest na Slovensku predstavovalo 3,93, čo je nárast oproti skóre 3,80, ktoré sme vyhodnotili pre tieto mestá pred rokom.

Informáciu o dosiahnutom skóre pre každé mesto možno nájsť v tabuľke 1. V tabuľke 2 sa nachádzajú samostatné údaje o Bratislave (magistrát) a jednotlivých mestských častiach, na základe ktorých agregovaním vznikli finančné údaje za Bratislavu ako celok. Obdobne, v tabuľke 3, sa nachádzajú údaje o magistráte a mestských častiach Košíc.

Tab. 1: Ukazovatele finančnej stability 50 najväčších miest a výsledné skóre FZ^{11,12,13}

#	Mesto	Obyv. [tis.]	Celkový dlh		Dlh/obyv. 2014	Dlhová služba		Záv.>60 2014	Ok. likv. 2014	Zákl. bil. 2014	Skóre fin. zdr.
			2013	2014		2014	Ø '10-'14				
1	Nové Mesto n. Váhom	20	0,00%	0,00%	0 €	3,94%	5,22%	0,00%	1035%	+9,47%	5,58
2	Dubnica nad Váhom	25	0,00%	0,00%	0 €	3,74%	22,47%	0,00%	718%	+7,28%	5,54
3	Hlohovec	22	1,37%	0,95%	5 €	0,35%	1,29%	0,00%	304%	+4,12%	5,52
4	Topoľčany	28	0,00%	0,00%	0 €	3,89%	3,96%	0,00%	315%	-1,74%	5,50
5	Poprad	54	0,91%	0,75%	4 €	0,63%	0,82%	0,00%	404%	-7,38%	5,42
6	Sereď	17	0,00%	0,00%	0 €	0,86%	0,71%	0,00%	383%	-3,22%	5,35
7	Kežmarok	17	0,75%	0,72%	5 €	2,17%	1,99%	0,00%	228%	+1,59%	5,29
8	Prievidza	50	20,42%	18,52%	84 €	5,11%	5,35%	0,00%	200%	+2,27%	5,23
9	Bánovce n. Bebravou	20	5,58%	3,61%	18 €	2,52%	2,70%	0,00%	300%	+5,13%	5,19
10	Senec	17	17,25%	13,69%	101 €	2,97%	2,74%	0,00%	177%	+0,72%	5,16
11	Levice	35	5,56%	3,71%	20 €	1,72%	2,74%	0,00%	383%	-1,58%	5,13
12	Pezinok	22	17,44%	15,00%	84 €	2,25%	2,19%	0,00%	240%	+1,71%	5,12
13	Žiar nad Hronom	19	29,40%	26,74%	154 €	3,01%	2,83%	0,00%	177%	+3,75%	5,03
14	Partizánske	24	8,38%	15,89%	76 €	2,16%	7,48%	0,00%	268%	-7,16%	5,02
15	Trnava	67	34,78%	29,19%	177 €	5,74%	5,99%	0,00%	261%	+3,17%	4,96
16	Ružomberok	30	1,37%	0,51%	3 €	2,43%	2,37%	0,01%	167%	-2,39%	4,84
17	Zvolen	42	23,13%	18,77%	108 €	5,58%	5,07%	0,00%	126%	+6,23%	4,81
18	Martin	58	13,61%	11,80%	60 €	2,68%	5,36%	0,28%	202%	+3,54%	4,75
19	Lučenec	27	27,87%	23,46%	127 €	3,05%	3,20%	0,00%	152%	-2,52%	4,65
20	Spišská Nová Ves	38	11,70%	20,25%	129 €	3,83%	3,71%	0,17%	235%	+5,56%	4,62
21	Snina	21	19,97%	21,84%	104 €	3,92%	2,87%	0,00%	108%	-6,94%	4,52
22	Banská Bystrica	80	21,84%	18,91%	104 €	6,38%	9,19%	0,00%	117%	+5,31%	4,49
23	Stará Ľubovňa	16	8,26%	12,23%	61 €	2,95%	7,48%	0,00%	118%	+0,09%	4,44
24	Dolný Kubín	20	38,35%	35,51%	205 €	5,09%	5,83%	0,00%	151%	+1,51%	4,35
25	Nitra	83	31,81%	30,55%	167 €	8,99%	10,84%	0,00%	72%	-6,01%	4,29
26	Trebišov	24	9,28%	7,88%	45 €	3,28%	5,23%	1,57%	92%	-3,12%	4,25
27	Michalovce	39	25,16%	21,75%	134 €	11,64%	5,35%	0,00%	37%	+6,59%	4,21
28	Dunajská Streda	23	30,44%	33,35%	212 €	4,10%	3,30%	0,00%	39%	-0,88%	4,19
29	Piešťany	29	22,62%	26,58%	146 €	5,24%	9,69%	0,00%	174%	-9,54%	4,15
30	Liptovský Mikuláš	32	41,78%	39,25%	231 €	6,39%	6,68%	0,00%	118%	-9,19%	4,14
31	Púchov	19	50,81%	48,13%	307 €	4,90%	5,02%	0,00%	128%	-5,95%	4,13
32	Košice (mag.+m.č.)	234	24,92%	20,22%	127 €	6,95%	7,97%	0,00%	125%	+6,92%	4,10
33	Brezno	22	38,95%	34,63%	166 €	5,43%	5,78%	0,00%	61%	+5,09%	4,09
34	Komárno	36	20,56%	18,48%	93 €	4,67%	6,48%	0,01%	67%	-0,71%	4,05
35	Žilina	85	77,06%	59,66%	349 €	6,75%	15,70%	0,00%	154%	+9,05%	4,03
36	Malacky	18	25,23%	21,75%	132 €	3,95%	3,90%	0,02%	110%	+0,40%	3,97
37	Šaľa	24	31,38%	28,65%	141 €	34,03%	11,78%	0,00%	87%	+1,86%	3,91
38	Trenčín	56	30,97%	32,50%	181 €	5,67%	11,98%	0,00%	49%	-0,82%	3,91
39	Považská Bystrica	42	30,63%	30,65%	159 €	1,91%	1,81%	0,00%	46%	-2,63%	3,89
40	Humenné	35	14,59%	20,63%	109 €	5,35%	2,85%	0,44%	157%	-21,02%	3,84
41	Rožňava	19	15,48%	12,63%	80 €	6,69%	14,97%	1,46%	72%	+5,47%	3,75
42	Rimavská Sobota	24	33,91%	30,86%	151 €	4,30%	5,41%	0,90%	39%	+1,25%	3,73
43	Čadca	25	46,29%	48,34%	232 €	7,74%	8,18%	0,00%	77%	-11,82%	3,72
44	Bratislava (mag.+m.č.)	433	39,06%	36,79%	298 €	21,56%	10,81%	0,00%	94%	-0,55%	3,65
45	Prešov	91	34,34%	29,80%	172 €	6,08%	5,06%	0,64%	80%	+2,94%	3,64
46	Handlová	18	28,68%	21,40%	95 €	9,51%	9,63%	0,04%	8%	+9,89%	3,55
47	Vranov nad Topľou	23	28,91%	29,17%	201 €	6,97%	16,01%	0,10%	54%	+0,66%	3,41
48	Senica	21	36,44%	33,79%	220 €	17,09%	10,11%	2,72%	43%	+14,45%	3,35
49	Bardejov	33	24,99%	24,94%	151 €	4,61%	6,36%	5,63%	49%	-0,25%	3,28
50	Nové Zámky	40	20,24%	18,40%	86 €	13,56%	12,25%	6,84%	16%	+3,33%	3,06
Σ 50 najväčších miest		2 297	28,20%	25,87%	158 €	9,64%	7,94%	0,27%	122%	+1,00%	3,93
všetky obce a VÚC		5 435	25,05%	23,52%	130 €	7,67%	8,95%	0,37%	142%	+0,14%	4,06

Zdroj: Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet: INEKO

¹¹ Skratka FZ reprezentuje „finančné zdravie“

¹² INEKO na základe vysvetliviek v sekcii „Metodika“ nemôže garantovať správnosť uvedených údajov

¹³ Hodnoty zvýraznené červenou farbou signalizujú prekročenie zákonného kritéria

Tab. 2: Ukazovatele finančnej stability bratislavského magistrátu a mestských častí^{14,15}

#	Mesto / mest. časť	Obyv. [tis.]	Celkový dlh		Dlh/obyv. 2014	Dlhová služba		Záv.>60 2014	Ok. likv. 2014	Zákl. bil. 2014	Skóre fin. zdr.
			2013	2014		2014	Ø '10-'14				
1	BA - Devínska N. Ves	16	0,42%	0,00%	0 €	0,40%	1,71%	0,00%	294%	-1,56%	5,61
2	BA - Jarovce	1	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	930%	-0,84%	5,58
3	BA - Nové Mesto	38	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	573%	-6,56%	5,47
4	BA - Staré Mesto	41	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	407%	-2,56%	5,46
5	BA - Ružinov	72	8,80%	7,37%	27 €	0,98%	0,94%	0,00%	233%	+0,79%	5,43
6	BA - Čunovo	1	2,25%	0,00%	0 €	2,29%	5,59%	0,00%	2424%	-0,33%	5,41
7	BA - Podunajské Bisk.	21	2,46%	0,00%	0 €	0,53%	1,11%	0,00%	88%	+7,86%	5,40
8	BA - Karlova Ves	35	4,60%	1,30%	3 €	0,74%	0,80%	0,00%	397%	-1,05%	5,39
9	BA - Záhorská Bystrica	3	6,47%	2,89%	14 €	4,76%	4,48%	0,00%	288%	-2,95%	5,32
10	BA - Dúbravka	35	0,00%	0,00%	0 €	0,40%	0,26%	0,00%	278%	+4,02%	5,29
11	BA - Rača	21	10,36%	15,70%	52 €	2,31%	0,87%	0,00%	253%	-6,79%	5,07
12	BA - Rusovce	3	13,84%	11,37%	74 €	18,82%	18,94%	0,00%	212%	+18,88%	5,00
13	BA - Petržalka	112	17,38%	22,81%	52 €	2,87%	1,91%	0,00%	125%	-3,38%	4,89
14	BA - Vrakuňa	20	3,77%	4,45%	12 €	1,05%	1,61%	0,00%	161%	+1,29%	4,86
15	BA - Lamač	7	0,00%	0,00%	0 €	0,59%	2,41%	0,00%	175%	+3,86%	4,80
16	BA - Vajnory	5	34,08%	46,82%	197 €	7,83%	6,06%	0,00%	130%	+9,99%	4,37
17	Bratislava (magistrát)	433	56,55%	51,85%	256 €	34,43%	16,87%	0,00%	37%	-0,47%	3,53
18	BA - Devín	1	1 238%	1 232%	6 808 €	0,00%	0,00%	0,00%	221%	+3,92%	3,11
Bratislava /spolu/		433	39,06%	36,79%	298 €	21,56%	10,81%	0,00%	94%	-0,55%	3,65

Zdroj: Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet: INEKO

Tab. 3: Ukazovatele finančnej stability košického magistrátu a mestských častí¹⁶

#	Mesto / mest. časť	Obyv. [tis.]	Celkový dlh		Dlh/obyv. 2014	Dlhová služba		Záv.>60 2014	Ok. likv. 2014	Zákl. bil. 2014	Skóre fin. zdr.
			2013	2014		2014	Ø '10-'14				
1	KE - Šaca	5	0,00%	0,00%	0 €	4,56%	5,31%	0,00%	197%	+3,92%	5,52
2	KE - Džungľa	1	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	417%	+0,16%	5,49
3	KE - Staré Mesto	20	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	242%	-3,77%	5,47
4	KE - Nad jazerom	24	16,60%	12,15%	6 €	4,30%	4,55%	0,00%	262%	+4,14%	5,36
5	KE - Juh	22	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	320%	-6,49%	5,35
6	KE - Myslava	2	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	799%	-14,95%	5,34
7	KE - Sídl. Ťahanovce	23	0,00%	0,00%	0 €	0,09%	0,16%	0,00%	233%	-8,06%	5,32
8	KE - Západ	39	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	478%	-3,32%	5,26
9	KE - Krásna	4	35,91%	27,83%	39 €	7,39%	7,01%	0,00%	416%	+2,98%	5,09
10	KE - Šebastovce	1	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	130%	+0,10%	5,08
11	KE - Lorinčík	0	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,71%	0,00%	86%	+0,17%	5,08
12	KE - Pereš	2	0,00%	0,00%	0 €	3,23%	0,65%	0,00%	138%	+12,80%	5,02
13	KE - Košická Nová Ves	3	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	260%	-59,92%	5,00
14	KE - Sídlisko KVP	25	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	2,05%	0,00%	343%	-6,54%	4,97
15	KE - Dargov. Hrdinov	27	0,00%	0,00%	0 €	12,15%	12,43%	0,00%	15%	+11,59%	4,82
16	KE - Poľov	1	6,25%	0,00%	0 €	8,46%	6,50%	0,00%	81%	+10,00%	4,80
17	KE - Sever	20	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,15%	144%	+0,51%	4,77
18	KE - Vyšné Opátske	2	0,00%	0,00%	0 €	0,74%	0,66%	0,00%	31%	+2,82%	4,74
19	KE - Luník IX	6	0,00%	0,00%	0 €	0,00%	0,00%	0,00%	1%	+0,32%	4,51
20	KE - Kavečany	1	55,82%	48,25%	78 €	11,16%	2,63%	0,00%	178%	-24,63%	4,06
21	Košice (magistrát)	234	27,93%	22,55%	124 €	7,56%	8,82%	0,00%	137%	+8,09%	4,05
22	KE - Barca	3	36,75%	27,20%	49 €	15,63%	13,14%	0,00%	3%	+7,97%	4,04
23	KE - Ťahanovce	2	38,31%	41,41%	53 €	8,51%	5,10%	0,00%	28%	-3,95%	3,91
Košice /spolu/		234	24,92%	20,22%	127 €	6,95%	7,97%	0,00%	125%	6,92%	4,10

Zdroj: Ministerstvo financií SR; metodika a prepočet: INEKO

¹⁴ INEKO na základe vysvetliviek v sekcii „Metodika“ nemôže garantovať správnosť uvedených údajov

¹⁵ Hodnoty zvýraznené červenou farbou signalizujú prekročenie zákonného kritéria

¹⁶ Pre tab. 3 platia rovnaké poznámky ako pre tab. 2

Analýzu vypracoval:

Matej Tunega

analytik spolupracující s INEKO

Tel: 02 / 5341 1020